

סמינר מבט אמפירי על המשפט הבינלאומי לזכויות האדם

ד"ר נטלי דודזון

תשע"ח – שנת

שם המרצה: ד"ר נטלי דודזון.

דוא"ל: Davidson@post.tau.ac.il

מקום ושעה: יום א', 16:15-17:45, חדר 207.

שעות קבלה: חדר 438 (בנין מינקוף), בתאום מראש.

תיאור הסמינר:

כחלק מתפנית אמפירית בחקר המשפט הבינלאומי באופן כללי, בשנים האחרונות היסטוריונים, אנתרופולוגים וחוקרי יחסים בינלאומיים (ומשפטנים בעקבותיהם) מקדישים תשומת לב רבה לכוחות החברתיים המעצבים את המשפט הבינלאומי לזכויות האדם ולהשפעה הפוליטית של מנגנונים בינלאומיים לזכויות אדם. חוקרים אלו דנים במקורות של תנועת זכויות האדם הבינלאומית, מתחקים אחר תפקידם של שחקנים חברתיים שונים בעיצוב התוכן של נורמות בינלאומיות לזכויות אדם, ומבקשים להבין את האפקטיביות, הפרשנויות וההשלכות הבלתי מכוונות של מוסדות זכויות האדם הבינלאומיים בפועל. בסמינר זה נתעמק בכמה מהפרספקטיבות המובילות במדעי החברה לחקר המשפט הבינלאומי לזכויות האדם, תוך התמקדות בעבודתם של היסטוריונים, אנתרופולוגים וחוקרי יחסים בינלאומיים. מתוך הבנה של המשפט הבינלאומי לזכויות האדם כפרקטיקה חברתית, הסמינר יעסוק במגוון של מנגנונים משפטיים, המשמשים פעילי זכויות אדם בינלאומיים בנוסף להליכים בפני מוסדות אזוריים ובינלאומיים לזכויות אדם, כגון הליכים בבתי דין פליליים בינלאומיים, תביעות נזיקין בבתי משפט זרים, ומוסדות צדק מעברי. אנו נשים לב למתודולוגיות השונות ולוויכוחים השונים בכל דיסציפלינה ובין הדיסציפלינות, וננסה להבין כיצד המחויבויות הנורמטיביות של החוקרים מעצבות את המחקרים שלהם. כמשפטנים, נדון בהשלכות הנורמטיביות והמשפטיות האפשריות של המחקרים והוויכוחים במדעי החברה, וביתרונות וסכנות שבשילוב נקודות מבט משפטית ואמפירית בעת דיון בזכויות האדם.

דרישות מקדמיות: משפט בינלאומי פומבי או משפט בינלאומי לזכויות האדם.

הסמינר מזכה ב-4 ש"ס.

חובות הסמינר:

- השתתפות בסמינר דורשת נוכחות (שהיא חובה), וקריאת החומר לקראת השיעורים.
- כמו כן יש להגיש 5 ניירות תגובה על חומרי הקריאה, לאורך השנה. אתם יכולים לבחור באילו מן השיעורים להגיש את ניירות התגובה. כל נייר תגובה יכלול עד עמוד אחד מודפס ובו הערות, שאלות או ביקורת על חומר הקריאה (לא יתקבל "סיכום" של חומר הקריאה). על הנייר להתייחס למכלול של חומר הקריאה לשיעור הרלבנטי (כלומר לא רק לפרטי אחד), מתוך ראייה אינטגרטיבית. ניירות התגובה יוגשו למרצה בדוא"ל עד השעה 8:00 בבוקר של יום השיעור (יום א').
- עד ה-18 בפברואר יהיה עליכם להגיש למרצה מסמך בן עמוד אחד ובו הצעת מחקר ראשונית לעבודת הסמינר הסופית. תקבלו הערותיה של המרצה על הצעת המחקר בפגישה אישית אמה במהלך סמסטר ב'. פרטים נוספים אודות הצעת המחקר יימסרו במהלך סמסטר א'.
- במהלך סמסטר ב' יוקדשו חלק מהשיעורים למצגות שיציגו התלמידות והתלמידים. יוצגו קווי המיתאר לעבודה הסמינריונית שהתלמיד/ה מתעתד/ת לכתוב.
- עבודת הסמינר הסופית יש להגיש עד ה-16.9.2018.
- מרכיבי הציון: הצעת מחקר 5%, ניירות תגובה 15%, עבודת סמינר 80%.
- לתשומת לבכם, לא יינתן ציון על נוכחות, השתתפות או מצגת, אך אלה חובה ובמקרה של היעדרות מיותר משני מפגשים ללא סיבה טובה (למשל מחלה) או הימנעות מלהציג מצגת, הציון הסופי בסמינר יופחת (עד 10 נקודות הפחתה).

רשימת הקריאה

ייתכנו שינויים ותוספות ברשימת הקריאה במהלך שנת הלימודים.
חלק מהמפגשים יוקדשו לנושא כתיבת הצעת מחקר וכתיבה עבודה סופית.

1 – מבוא

- אורנה בן-נפתלי ויובל שני, עמ' 201-211 התפתחות הסטורית של משפט זכויות האדם
- Henry Steiner, *International Protection of Human Rights*, pp. 789-797

נדון במבנה הסמינר ובחובות המשתתפים. כמו כן, נחזור על מבנה המשפט הבינלאומי לזכויות האדם ועל מוסדותיו העיקריים.

2 – הגישה ההיסטורית המסורתית

- Lynn Hunt, *Inventing Human Rights: A History* (W. W. Norton. 2008), pp. 15-69, 146-151, 200-208.
- Mark Mazower, 'The Strange Triumph of Human Rights, 1933-1950', *The Historical Journal*, 47 (2004), 379-98.

לקריאה נוספת:

- Mary Ann Glendon, *A World Made New: Eleanor Roosevelt and the Universal Declaration of Human Rights* (New York: Random House, 2001), preface and chapter 1, and pp. 83-98, 115-121.
- Roger Normand & Sarah Zaidi, *Human Rights at the UN: The Political History of Universal Justice* (2008), introduction and chapter 7.

אילו סוגי הסברים מספק כל אחד מהכותבים לשאלה שהוא מציב לעצמו? האם קיימות סתירות בין הגישות וההסברים של טקסטים אלו, או שניתן ליישב ביניהם? על פי הטקסטים הנ"ל מה החשיבות של התקופה שמיד לאחר מלחמת העולם השנייה?

3 – הוויכוח על רויזוניזם (revisionism)

- Samuel Moyn, *The Last Utopia: Human Rights in History* (Belknap. 2010), pp. 1-10, 20-24, 44-53, 136-149, 178-180, 219-221.
- Philip Alston, "Does the Past Matter? On the Origins of Human Rights," 126 *Harvard Law Review* (2013) 2043-2082.

לקריאה נוספת:

- Jenny S Martinez, "Human Rights and History," 126 *Harvard Law Review* (2013) 221-240.

מהו הטיעון של סם מוין? באיזו מידה הוא מאתגר את הכתיבה ההסטורית "המסורתית" על זכויות אדם? מהי הביקורת של אלסטון? האם לדעתך קריאתו של *The Last Utopia* מדוייקת? מהן ההשלכות הנורמטיביות של הוויכוח על מקורות תנועת ומשפט זכויות האדם?

4 – ההיסטוריונים החדשים

- Barbara J. Keys, *Reclaiming American Virtue: The Human Rights Revolution of the 1970s* (Harvard University Press. 2014), 1-14, 23-27, 47-51, 71-83, 103-105.
- José-Manuel Barreto, "Imperialism and Decolonization as Scenarios of Human Rights History, in José-Manuel Barreto ed. *Human Rights from a Third World Perspective: Critique, History and International Law*. 140-171 (Cambridge Scholars Publishing, 2014).

כיצד טיעונה וגישתה של ברברה קיז שונה מטיעונו וגישתו של סם מוין? האם לדעתכם חוסה-מנואל בארטו מצליח לאתגר את האירו-צנטריזם של היסטורית זכויות האדם? כיצד מתיישב טיעונו עם הכתיבה של מוין וקיז? האם הפרספקטיבות של קיז ובארטו משנות את הבנתנו את משפט זכויות האדם, ובמיוחד את הפוטנציאל שלו?

5 – יצירת נורמות בינלאומיות לזכויות אדם

- Martha Finnemore and Kathryn Sikkink. 1998. "International Norm Dynamics and Political Change." *International organization* 52(04):887, pp 889-909.
- Kathryn Sikkink and Hun Joon Kim. 2013. "The Justice Cascade: The Origins and Effectiveness of Prosecutions of Human Rights Violations." *Annual Review of Law and Social Science* 9:269. pp 269-278.
- Jonathan Symons & Dennis Altman, "International Norm Polarization: Sexuality as a Subject of Human Rights Protection," *7 International Theory* 61(2015).

לקריאה נוספת:

- Patricia Naftali, 2010. "The Subtext of New Human Rights Claims: A Socio-Legal Journey Into the 'Right to Truth'" In M. French, S. Jackson & E. Jokisuu (eds.), *Diverse Engagement: Drawing in the Margins*. Cambridge: Cambridge University Press, 118-127.
- Kathryn Sikkink and Carrie Booth Walling. 2006. "Argentina's Contribution to Global Trends in Transitional Justice," in Naomi Roht-Arriaza and Javier Mariezcurrena (Eds.) *Transitional Justice in the Twenty-First Century; Beyond Truth versus Justice* 301-324.
- Sally Engle Merry, 2006. *Human Rights and Gender Violence: Translating International Law into Local Justice*. Chicago: University of Chicago Press. 36-71.

השוו את הסיפור שצומח ממאמרם של סיקינג וקים עם ההיסטוריה שנכתבה על ידי מוין וקיז. כיצד הפרספקטיבות שלהם שונות? אילו גורמים מדגישים סיקינג וקים בסיפורם? מה הביקורת של סימונס ואלטמן כלפיהם? מי השחקנים העיקריים שמעצבים את משפט זכויות האדם לפי הכותבים השונים?

6 – משפט זכויות האדם כאתר ליצירת ידע

- Tobias Kelly, "The UN Committee against Torture: Human Rights Monitoring and the Legal Recognition of Cruelty." *Human Rights Quarterly* 31.3 (2009): 777-800.
- Richard A. Wilson, *The Politics of Truth and Reconciliation in South Africa: Legitimizing the Post-Apartheid State* (Cambridge University Press. 2001) pp 33-61.

לקריאה נוספת:

- Richard A. Wilson, *Writing History in International Criminal Trials* (Cambridge University Press. 2011), 1-23, 69-111.
- Audrey R. Chapman and Patrick Ball, "The Truth of Truth Commissions: Comparative Lessons from Haiti, South Africa, and Guatemala," *23 Human Rights Quarterly* 1(2001).
- Susan Marks, "Human Rights and Root Causes," *74 The Modern Law Review*

57(2011).

כיצד אילוצים פרקטיים ופוליטיים משפיעים על סוג הידע שנוצר על ידי מנגנוני זכויות אדם? אילו גורמים נוספים מעצבים ידע זה? מה הביקורת של כל אחד מהכותבים כלפי הדגש שמושם על סטטיסטיקה במוסדות זכויות אדם? האם אלו ביקורות לגיטימיות בעיניכם? מה לדעתכם החשיבות של טיב הידע שנוצר על ידי מנגנוני זכויות אדם?

7- ניטראליות ופוליטיקה בהפעלת מנגנונים משפטיים

- Vera Shikhelman, "Impartiality, Geopolitics and Culture in the United Nations Human Rights Committee"
- Sarah M. H. Nouwen and Wouter G. Werner. 2010. "Doing Justice to the Political: The International Criminal Court in Uganda and Sudan". *European Journal of International Law*. 21, no. 4: 941-965.

כיצד מגדיר כל אחד מהטקסטים את הפוליטי, ומה גישתו לנוכחותו של הפוליטי בתוך השדה המשפטי? האם אתם מסכימים עם שיחלמן שהממצאים שלה חותכים תחת הטענה שמשפט זכויות האדם הוא מעין קולוניאליזם מערבי חדש? לפי נוון וורנר, באיזה מובן התערבותו של בית הדין הבינלאומי הפלילי הינו פוליטי? אילו תנאים פוליטיים ומוסדיים גורמים לכך?

8. האפקטיביות של אמנות בינלאומיות להגנה על זכויות האדם

- Thomas Risse et al. eds, *The Persistent Power of Human Rights: From Commitment to Compliance* (Cambridge University Press, 2013), Introduction.
- Xinyuan Dai, "The 'Compliance Gap' and the Efficacy of International Human Rights Institutions" in Risse et al. eds, *The Persistent Power of Human Rights: From Commitment to Compliance* (2013) pp 85-102.
- Beth A. Simmons, *Mobilizing for Human Rights: International Law in Domestic Politics* (Cambridge University Press, 2009), 12-17, 20, 159-161, 178-187.

קריאת רשות

- Anja Jetschke and Andrea Liese, "The Power of Human Rights a Decade after: from Euphoria to Contestation?" in Risse et al. eds, *The Persistent Power of Human Rights: From Commitment to Compliance* (2013) pp 26-42.
- Cosette Creamer and Beth Simmons. "Do Self-Reporting Treaties Matter? Evidence from CAT"

על פי הספרות, מאילו סיבות מדינות מצטרפות לאמנות בינלאומיות לזכויות אדם? מהן מגבלותיו של מודל הספירלה המקורי? מהם התנאים אשר משפיעים על הציות להוראות אמנות אלו? כיצד ניתן לקחת תנאים אלו בחשבון בבואנו לעצב מנגנוני זכויות אדם בינלאומיים?

9 –האפקטיביות של משפטי זכויות האדם

- Kathryn Sikkink and Hun Joon Kim, "The Justice Cascade: The Origins and Effectiveness of Prosecutions of Human Rights Violations," *9 Annual Review of Law and Social Science* 269(2013), pp 278-282.
- Alexandra Huneus, "Courts Resisting Courts: Lessons from the Inter-American Court's Struggle to Enforce Human Rights," *44 Cornell International Law Journal* 493 (2011).

- Sarah M.H Nouwen, *Complementarity in the Line of Fire: The Catalysing Effect of the International Criminal Court in Uganda and Sudan* (Cambridge University Press. 2013) 8-26.

כיצד מתייחס כל טקסט למושג "המדינה"? מהם היתרונות היחסיים של שיטות מחקר כמותניות ואיכותניות כשחוקרים את האפקטיביות של משפטי זכויות אדם? מה ניתן להבין דרך כל אחת משיטות אלו? אילו המלצות נורמטיביות הייתם יכולים לנסח לאחר קריאת כל אחד מהטקסטים הנ"ל?

10 – הוויכוח על האפקטיביות של מנגנוני זכויות האדם

- Eric Posner, The Case against Human Rights, *The Guardian* December 4, 2014 <https://www.theguardian.com/news/2014/dec/04/sp-case-against-human-rights>
- Beth Simmons, What's Right with Human Rights, *Democracy: A Journal of Ideas*, Winter 2015, <http://democracyjournal.org/magazine/35/whats-right-with-human-rights/>
- Grainne de Búrca, Human Rights Experimentalism, *American Journal of International Law* forthcoming 2017.

מה לדעתכם צריכות להיות ההשלכות המשפטיות של הוויכוח על האפקטיביות של מנגנוני זכויות אדם? מהן ההשלכות התיאורטיות? האם לדעתכם המודל האקספרימנטליסטי מספק תשובות לביקורות כלפי משפט זכויות האדם?

11. משפט בינלאומי לזכויות האדם ותנועות חברתיות

- Nate Ela, 2017. "Litigation Dilemmas: Lessons from the Marcos Human Rights Class Action." *Law & Social Inquiry* 42 (2):479-508.
- Ron Dudai, 2017. "Entryism, Mimicry and Victimhood Work: the Adoption of Human Rights Discourse by Right-Wing Groups in Israel." *The International Journal of Human Rights*:1-23.

קריאת רשות:

- Sally Engle Merry, Peggy Levitt, Mihaela Serban Rosen, Diana H. Yoon. 2010. "Law from Below: Women's Human Rights and Social Movements in New York City." *Law and Society Review* 44(1):101-28.

כיצד המיקוד בתנועות חברתיות שונה ממיקוד ב"ציות" כנושא למחקר? באיזו מידה קריאת הטקסטים הנ"ל משנה את הבנתנו של השפעתם הדומסטית של מנגנוני זכויות אדם?

12. זכויות אדם ותרבות (1): רלטיביזם תרבותי

- Mark Goodale, 2006. "Toward a Critical Anthropology of Human Rights." *Current Anthropology* 47(3):485, pp 485-490.
- Sally Engle Merry, 2006. *Human Rights and Gender Violence: Translating International Law into Local Justice*. Chicago: University of Chicago Press. pp 6-19, 90-102.

איפה עומד היום הדיון על קונפליקטים בין זכויות אדם לתרבות, בשיח האקדמי ובתהליך ה-CEDAW? כיצד תפיסת התרבות של סאלי מרי יכולה לשנות את המדיניות של ארגונים חברתיים ומוסדות בינלאומיים לזכויות אדם?

13. זכויות אדם ותרבות (2): התרגום המקומי של זכויות האדם

- Sally Engle Merry, "Transnational Human Rights and Local Activism: Mapping the Middle," 108 *American Anthropologist* 38(2006).
- Shannon Speed, *Rights in Rebellion: Indigenous Struggle and Human Rights in Chiapas* (Stanford University Press, 2008) 16-37, 167-173.
- Seyla Benhabib, "Claiming Rights across Borders: International Human Rights and Democratic Sovereignty," 103 *American Political Science Review* (2009).

קריאת רשות:

- Daphna Golan and Zvika Orr. "Translating Human Rights of the "Enemy": The Case of Israeli NGOs Defending Palestinian Rights." *Law & Society Review* 46.4 (2012): 781-814.

מה השוני בין התיאוריה של סאלי מרי וזו של שנון ספיד לגבי התרגום המקומי של שיח זכויות האדם? כיצד משתמשת שאילה בנהביב בכתיבה של מרי? כיצד תיאוריות אלו שופכות אור חדש על שאלת ה"ציות" למשפט בינלאומי לזכויות האדם? מה ההשלכות שלהן לגבי הלגיטימיות של משפט זכויות האדם? ומה הן ההשלכות לגבי היכולת של שיח זכויות האדם לחולל שינוי חברתי עמוק?